

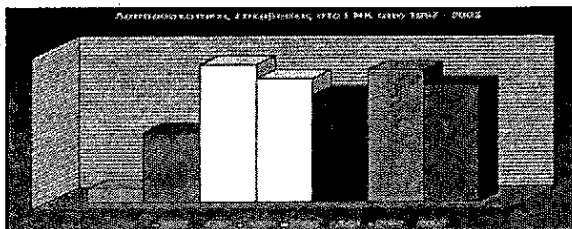
Νικόλαος Ι. Γατσούλης
Χειρουργός Γενικού Νοσοκομείου Κέρκυρας

Η Λαπαροσκοπική Χειρουργική στην Κέρκυρα τη τελευταία επταετία

Οι Υπηρεσίες Υγείας στη Κέρκυρα σε δευτεροβάθμιο επίπεδο παρέχονται από ένα Γενικό Νοσοκομείο και μία Ιδιωτική Κλινική. Ελάχιστη επεμβατική χειρουργική, μέχρι σήμερα τουλάχιστον, εφαρμόζεται μόνο στο Γενικό Νοσοκομείο της Κέρκυρας (ΓΝΚ).

Η πρώτη επέμβαση λαπαροσκοπικής χειρουργικής ήταν μία λαπαροσκοπική χολοκυστεκτομή (ΛΧ) που πραγματοποιήθηκε τον Φεβρουάριο του 1994. Ακολούθησαν τρία χρόνια κενό λόγω κυρίως της άρνησης του ΓΝΚ να υποστηρίξει τις νέες τεχνολογίες. Έτσι η πραγματοποίηση λαπαροσκοπικών επεμβάσεων στη Κέρκυρα, ουσιαστικά άρχισε το 1997 με αυξανουσα πορεία (Διάγραμμα 1).

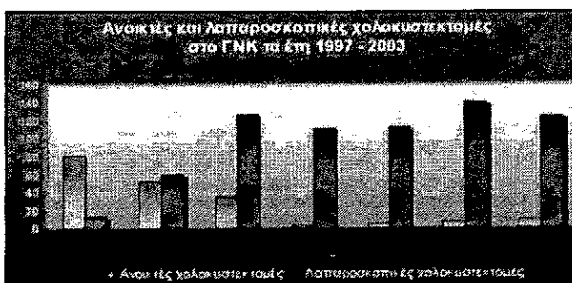
Διάγραμμα 1: Λαπαροσκοπικές επεμβάσεις στο ΓΝΚ από το 1997 - 2003

Οι πρώτες λαπαροσκοπικές επεμβάσεις ήταν οι χολοκυστεκτομές. Στην αρχή εφαρμογής της μεθόδου η αναλογία των ανοικτών χολοκυστεκτομών σε σχέση με τις λαπαροσκοπικές ήταν 6 προς 1. Σήμερα όλες ή σχεδόν όλες οι επεμβάσεις χολοκυστεκτομής πραγματοποιούνται λαπαροσκοπικά.

Το ποσοστό μετατροπής της λαπαροσκοπικής σε ανοικτή χολοκυστεκτομή ήταν 28% το χρόνο έναρξης (1997), ενώ κατά μέσο όρο το 2003 μειώθηκε στο 5,6% (Διάγραμμα 2).

Διάγραμμα 2: Ανοικτές και λαπαροσκοπικές επεμβάσεις στο ΓΝΚ τα έτη 1997 έως 2003

Σήμερα ο μετεγχειρητικός χρόνος παραμονής στο Νοσοκομείο των ΛΧ, είναι συνήθως μία επιπλέον ημέρα μετά την λαπαροσκοπική επέμβαση. Έχουμε πραγματοποιήσει επίσης λαπαροσκοπικές επεμβά-

σεις με την διαδικασία της μιας ημέρας νοσηλείας "one day clinic", "day surgery", ενώ το τελευταίο διάστημα, σε επιλεγμένα περιστατικά, εφαρμόσαμε την λαπαροσκοπική μέθοδο σε "εξωτερικούς ασθενείς" "outpatients" όπως αναφέρονται (δηλαδή εισαγωγή το πρωί της επέμβασης και έξοδο το απόγευμα της ίδιας ημέρας).

Η εκπαίδευση των χειρουργών στη λαπαροσκοπική χειρουργική έγινε :

1. με χρήση εξομοιωτών (simulators - computer simulators)
2. με εκπαίδευση στην Ελλάδα και στο Εξωτερικό
3. με πραγματοποίηση επεμβάσεων με συμμετοχή Ιατρού ΕΣΥ άλλου Νοσοκομείου
4. μέσω Internet

Τα θετικά σημεία που υπάρχουν στη λειτουργία του ΓΝΚ όσον αφορά τις λαπαροσκοπικές επεμβάσεις είναι:

- η άριστη συνεργασία με το νοσηλευτικό προσωπικό
  - η εκμάθηση του νοσηλευτικού προσωπικού στη χρήση των μηχανημάτων, εργαλείων και των χρόνων μιας λαπαροσκοπικής επέμβασης
  - ο συντονισμός της Ιατρικής και Νοσηλευτικής Ομάδας που συμβάλει στην ελαχιστοποίηση του εγχειρητικού χρόνου
  - η άριστη συνεργασία με το Νοσοκομείο "Χατζηκώστα" και το Πανεπιστημιακό Νοσοκομείο Ιωαννίνων (πχ προεγχειρητικός έλεγχος με ERCP κλπ)
- Στα μειονεκτήματα αναφέρονται :
- η παροχή των 2 πρώτων χρόνων της ειδικότητας από το ΓΝΚ, με αποτέλεσμα η εναλλαγή των ειδικευομένων να γίνεται σε βραχύ χρονικό διάστημα.
  - ο μικρός αριθμός ειδικευομένων για ειδικότητα γενικής χειρουργικής
  - λόγω των ανωτέρω, η δυσκολία στην εκπαίδευση των ειδικευομένων αλλά και η δυσκολία παροχής βοήθειας από αυτούς σε προχωρημένη λαπαροσκοπική χειρουργική
  - η έλλειψη βιβλιοθήκης για ενημέρωση και η απομακρυσμένη απόσταση από Κεντρικά Νοσοκομεία
  - η έλλειψη ουσιαστικής και προγραμματισμένης επιχορήγησης από το Νοσοκομείο για μετεκπαίδευση, χωρίς ωστόσο αυτό να προβλέπεται και από το σχετικό νόμο

Τα είδη των λαπαροσκοπικών επεμβάσεων που έχουν πραγματοποιηθεί μέχρι σήμερα παρουσιάζο-

νται στο Πίνακα 1. Ο αριθμός των λαπαροσκοπικών επεμβάσεων δεν είναι στα επίπεδα της ζήτησης και είναι συνάρτηση του περιορισμένου αναλογικά "χρόνου χειρουργείου" που παρέχεται στο χειρουργικό τμήμα γενικότερα.

Πίνακας 1. Είδη λαπαροσκοπικών επεμβάσεων που έχουν πραγματοποιηθεί στο ΓΝΝΚ:

A/a	Είδος Επέμβασης	A/a	Είδος Επέμβασης
1	Χολοκυστεκτομή	14	Διαγνωστική λαπαροσκόπηση χωρίς πνευμοπεριτόναιο
2	Σκωληκοειδεκτομή	15	Ορθοπexία
3	Βουβωνοκτλή	16	Δυστροφική κύστεως ωθήκης
4	Κήλη Spiegelii	17	Αφαίρεση κύστεως ωθήκης
5	Κήλες κοιλιακού τοιχώματος (ομφαλοκτλή, μετεγχειρητική κλπ)	18	Ρήξη ωθήκης
6	Κυστοκτλή	19	Ψευδοκύστη παγκρέατος
7	Βιοψία ήπατος	20	Αφαίρεση ξένου σώματος περιτοναϊκής κοιλότητας
8	Αφαίρεση αιμαγγειώματος ήπατος	21	Γαστρο-εντερο-αναστόμωση (ΓΕΑ)
9	Διαγνωστική λαπαροσκόπηση	22	Γαστρο-εντερο-αναστόμωση (ΓΕΑ) με λαπ υποβοήθηση
10	Διάτρηση γαστρο12λικού έλκους	23	Διόρθωση καλοστομίας με λαπ υποβοήθηση
11	Διαγνωστική λαπαροσκόπηση στο τράμα	24	Ημικολοκτομή δεξιά
12	Διαγνωστική λαπαροσκόπηση στο χρόνιο κοιλιακό πόνο	25	Σιγμοειδεκτομή
13	Διαγνωστική λαπαροσκόπηση στον οξό κοιλιακό πόνο		

Οι ελαφρότερες μετεγχειρητικές επιπλοκές που έχουν καταγραφεί ήταν: το μετεγχειρητικό άλγος δεξιού ώμου, ο μετεγχειρητικός πυρετός, ερυθρότητα και αιμορραγία στα σημεία εισόδου των τροκάρς, ενώ στις σοβαρότερες επιπλοκές περιλαμβάνονται μετεγχειρητική χολόρροια, αιμορραγία από τη κύπη της χοληδόχου και αιμορραγία από το ανώτερο πεπτικό.

Στο έργο που έχει πραγματοποιηθεί από το ΓΝΚ όσον αφορά την ελάχιστη επεμβατική χειρουργική, εκτός των προαναφερόμενων επεμβάσεων πρέπει να σημειωθεί και ο ικανός αριθμός ανακοινώσεων σε Πανελλήνια και Παγκόσμια Συνέδρια, καθώς και δημοσιεύσεις σε Ελληνικά και Ξένα περιοδικά. Τα παραπάνω θα μπορούσε να πει κανείς ότι αποτελούν ελάχιστο δείγμα αποδοχής της λαπαροσκοπικής χειρουργικής που πραγματοποιείται στο ΓΝΚ.

Όμως παραμένει σημαντικός αριθμός ασθενών που μετακινείται για να χειρουργηθεί σε Κεντρικότερα Νοσοκομεία. Στα αίτια μπορούν να αναφερθούν :

- το έλλειμμα ενημέρωσης του Νοσοκομείου προς τον πολίτη για τις παρεχόμενες Υπηρεσίες Υγείας
- η έλλειψη οργάνωσης
- η μειωμένη, κατά την εκτίμησή μου, παραγωγή έργου σε σχέση με τις υπάρχουσες δυνατότητες, χωρίς αυτό να σημαίνει ότι δεν υπάρχει έλλειψη προσωπικού και
- η μεγάλη λίστα αναμονής για χειρουργική ε-

πέμβαση (μέχρι και 6 μήνες σήμερα)

Η ζήτηση της λαπαροσκοπικής χειρουργικής που υπάρχει στη Κέρκυρα είναι μεγαλύτερη της προσφοράς που παρέχει το Νοσοκομείο. Μπορεί με οργανωμένη προσπάθεια σε όλα τα επίπεδα λειτουργίας του και με τη δημιουργία ίσως Χειρουργικού Ενδοσκοπικού Τμήματος αλλά και την υποστηρικτική λειτουργία της ΜΕΘ, να ανταποκριθεί στην αυξημένη ζήτηση, η οποία είναι συνεχής και όχι εποχιακή.

Τέλος πρέπει να σημειωθεί ότι οι προαναφερόμενες Υπηρεσίες Υγείας όσον αφορά την ελάχιστη επεμβατική χειρουργική, αντανakλούν τη λειτουργία των περισσότερων Νομαρχιακών Νοσοκομείων, ιδιαίτερα αυτών που μέλει να παίξουν τον ρόλο των "Νοσοκομείων Leader" μιας Περιφέρειας. Αποτελούν συνισταμένη της προσπάθειας κάποιων για την εισαγωγή και αποδοχή των νέων τεχνολογιών, παρά τις αντίξοες συνθήκες που υπάρχουν στα μικρά επαρχιακά Νοσοκομεία, τα οποία είναι μακριά του Κέντρου αλλά όχι μακριά της Σύγχρονης Ιατρικής Επιστήμης.

Βιβλιογραφία

1. Γατσούλης Ν, Κυπάρης Ι, Μαυράκης Γ: Οξεία σκωληκοειδίτις και λαπαροσκοπική σκωληκοειδεκτομή. Βιβλίο: "Λαπαροσκοπικές και άλλες επεμβατικές τεχνικές στην αρχή του 21ου αιώνα" Ιατρικές Εκδόσεις Πασχαλίδη, 2000, Τόμος 1ος, σελ 127-132
2. Γατσούλης Ν, Κυπάρης Γ, Κοσκινά Α: Ολική πρόπτωση ορθού. Λαπαροσκοπική αποκατάσταση. Βιβλίο: "Λαπαροσκοπικές και άλλες επεμβατικές τεχνικές στην αρχή του 21ου αιώνα" Ιατρικές Εκδόσεις Πασχαλίδη, 2000, Τόμος 1ος, σελ 105-112
3. Γατσούλης Ν, Κούλας Σ: Ευμεγέθεις κοιλιοκήλες (Spigelli). Λαπαροσκοπική αποκατάσταση. Βιβλίο: "Λαπαροσκοπικές και άλλες επεμβατικές τεχνικές στην αρχή του 21ου αιώνα" Ιατρικές Εκδόσεις Πασχαλίδη, 2000, Τόμος 1ος, σελ 219-222
4. Γατσούλης Ν: Χειρουργεία μιας ημέρας νοσηλείας και νοσοκομειακό κόστος. Εφαρμογή και δυσκολίες που προκύπτουν. Ελληνική Χειρουργική, 2004; 2:128-134
5. Γατσούλης Ν, Κοντοστόνης Κ, Χρυσογέλου Ι, Μωραΐτης Κ, Μαυροπούλου Σ: Λαπαροσκοπικά υποβοηθούμενες κοιλιακές επεμβάσεις. Ιατρικά Χρονικά ΒΔ Ελλάδος, 2003; 1:97-99
6. Γατσούλης Ν, Χυτήρης Π, Παγκράτης Κ: Διαγνωστική λαπαροσκόπηση χωρίς πνευμοπεριτόναιο. Ιατρικά Χρονικά ΒΔ Ελλάδος, 2000; 2:203-205
7. Γατσούλης Ν, Χυτήρης Π, Χρυσογέλου Ι, Νέστωρα Κ: Η λαπαροσκόπηση στο χρόνιο κοιλιακό πόνο. Ιατρικά Χρονικά ΒΔ Ελλάδος, 2000; 1:100-102
8. Gatsoulis N, Koulas S, Kiparos G, Tzafestas N, Pangratis K, Pandis K, Mavrakis G: Laparoscopic cholecystectomy in obese and non-obese patients. Obesity Surgery, 1999; 9:459-461
9. Gatsoulis N, Pandis K, Bountouroglou D, Sarakinou E: Diagnostic laparoscopy in a multiple trauma patient - case report. Surgical Chronicles, 1999; suppl. 57-59
10. Γατσούλης Ν, Κούλας Σ: Λαπαροσκοπική συρραφή τραυματικής ρήξης ήπατος. Ιατρικά Χρονικά ΒΔ Ελλάδος, 1999; 2:165-167
11. Γατσούλης Ν, Τζαφέστας Ν: Ανάπτυξη πειραματικού μοντέλου εκπαίδευσης στη λαπαροσκοπική χειρουργική. Ιατρικά Χρονικά ΒΔ Ελλάδος, 1999; 2: 162-164
12. Gatsoulis N, et al: Laparoscopic cholecystectomy and incidental carcinoma of the gallbladder. Ανακοίνωση στο 13th International Congress and Endo Expo 2004: Society of Laparoendoscopic Surgeons (SLS). 29 Σεπ-2 Οκτ 2004, Νέα Υόρκη, ΗΠΑ.
13. Gatsoulis N, et al: Difficult laparoscopic cholecystectomy in a district general hospital. Ανακοίνωση στο 12th International Congress of the European Association for Endoscopic Surgery (E.A.E.S.) 9 - 12 Ιουνίου 2004, Barcelona, Spain.
14. Gatsoulis N, et al: Combined laparoscopic and retroperitoneal rectopexy for substantial full thickness rectal prolapse. Ανακοίνωση στο 12th International Congress and Endo Expo 2003: Society of Laparoendoscopic Surgeons (SLS). 22-25 Σεπτ 2003, Las Vegas, Nevada, ΗΠΑ.
15. Gatsoulis N, Metallinos I, Chrisogelou I, Kiparos I, Anifadis G: Outpatient laparoscopic cholecystectomy in a district general hospital. Ανακοίνωση στο 1st European Endoscopic Surgery Week. Incorporating: a) 11th International Congress of the European Association for Endoscopic Surgery (E.A.E.S.) b) The International Congress on Gynaecological Endoscopic Surgery (British Society of Gynecological Endoscopy - BSGE). 15-18 Ιουνίου 2003 Γλασκώβη, Αγγλία.
16. Γατσούλης Ν, Κουρής Ν, Σαββανής Γ, Κονοφάου Β, Κάντας Π, Πατούνης Ν: Χολολιθίαση-χοληδοχολιθίαση. ERCP και λαπαροσκοπική χολοκυστεκτομή ή ανοικτή χειρουργική. Ανακοίνωση στο 6ο Πανελλήνιο Λαπαροσκοπικής Χειρουργικής και International Symposium on Advanced Laparoendoscopic Surgery. Ελληνική Εταιρεία Ενδοσκοπικής Χειρουργικής και Άλλων Επεμβατικών Τεχνικών. 22-24 Μαΐου 2003 Αθήνα
17. Γατσούλης Ν, Σαββανής Γ, Μωραΐτης Κ, Κατσαρός Σ, Κονιδάρης Δ, Κοσκινά Α: Κιρσοκήλη. Λαπαροσκοπική αντιμετώπιση. Ανακοίνωση στο 6ο Πανελλήνιο Λαπαροσκοπικής Χειρουργικής και International Symposium on Advanced Laparoendoscopic Surgery. Ελληνική Εταιρεία Εν-

- δοσκοπικής Χειρουργικής και Άλλων Επεμβατικών Τεχνικών. 22 - 24 Μαΐου 2003 Αθήνα
18. Γατσούλης Ν, Μεταλληνός Ι, Χρυσογέλου Ι: Λαπαροσκοπική δεξιά ημικολεκτομή. Ανακοίνωση στο 23ο Πανελλήνιο Συνέδριο Χειρουργικής. 9 - 12 Νοε 2002 Αθήνα
  19. Gatsoulis N, Chrisogelou I, Metallinos I, Farmakis E, Kogevinas A: Laparoscopic Gastrojejunostomy for duodenal stenosis. A case report. Ανακοίνωση στο 10th International Congress of the European Association for Endoscopic Surgery (E.A.E.S.) 2-5 Ιουνίου 2002, Λισσαβόνα, Πορτογαλία
  20. Gatsoulis N, Metallinos I, Zervos P, Galanis S, Papavasiliopoulos K, Chrisogelou I: Laparoscopic cholecystectomy and the role of preoperative intravenous cholangiography in a district general hospital. Ανακοίνωση στο 10th International Congress of the European Association for Endoscopic Surgery (E.A.E.S.) 2-5 Ιουνίου 2002, Λισσαβόνα, Πορτογαλία
  21. Gatsoulis N, Kiparos I, Roukounakis N, Kafetzis H, Chrisogelou I, Anifadis G: Laparoscopic surgery in trauma. Ανακοίνωση στο 9th International Congress of the European Association for Endoscopic Surgery (E.A.E.S.) 13-16 Ιουνίου 2001, Μάαστριχ, Ολλανδία
  22. Γατσούλης Ν, Χρυσογέλου Ι, Ανυφαντής Γ, Πάσχου Ν: "Λαπαροσκοπική χολοκυστεκτομή στη τρίτη ηλικία. Ανακοίνωση στο 5ο Πανελλήνιο Συνέδριο Λαπαροενδοσκοπικής Χειρουργικής. 24-26 Μαΐου 2001 Αθήνα
  23. Γατσούλης Ν, Πάσχου Ν, Ανυφαντής Γ, Χρυσογέλου Ι: Βιοψία ήπατος και λαπαροσκοπική χολοκυστεκτομή. Ανακοίνωση στο 5ο Πανελλήνιο Συνέδριο Λαπαροενδοσκοπικής Χειρουργικής. 24-26 Μαΐου 2001 Αθήνα
  24. Γατσούλης Ν, Ανυφαντής Γ, Πάσχου Ν, Μεταλληνός Ι, Αυγερινός Ν "Χρήση κόλλας δέρματος Dermabond στις λαπαροσκοπικές επεμβάσεις. Ανακοίνωση στο 5ο Πανελλήνιο Συνέδριο Λαπαροενδοσκοπικής Χειρουργικής. 24-26 Μαΐου 2001 Αθήνα
  25. Γατσούλης Ν, Μεταλληνός Ι, Χειμαριώτης Β, Γάλλιας Σ "Λαπαροσκοπική συμφυσιόλυση" Ανακοίνωση στο 5ο Πανελλήνιο Συνέδριο Λαπαροενδοσκοπικής Χειρουργικής. 24-26 Μαΐου 2001 Αθήνα
  26. Γατσούλης Ν, Κυπάρης Ι, Καββαδίας Μ, Γεωργίου Σ: Συστροφή κύστεως ωοθήκης. Λαπαροσκοπική αντιμετώπιση. Ανακοίνωση στο 5ο Πανελλήνιο Συνέδριο Λαπαροενδοσκοπικής Χειρουργικής. 24-26 Μαΐου 2001 Αθήνα
  27. Γατσούλης Ν, Παγκράτης Κ, Ανυφαντής Γ, Κοσκινά Α: Σπάνια περίπτωση λαπαροσκοπικής αφαίρεσης ξένου σώματος. Ανακοίνωση στο Πα-
νελλήνιο Συνέδριο Λαπαροενδοσκοπικής Χειρουργικής. 24-26 Μαΐου 2001 Αθήνα
  28. Γατσούλης Ν, Ανυφαντής Γ, Χριστοδούλου Κ, Χυτήρης Π, Νέστωρα Κ, Χρυσογέλου Ι: Λαπαροσκοπική αποκατάσταση βουβωνοκήλης. Ανακοίνωση στο 1ο Πανελλήνιο Συνέδριο Κήλης. 7-8 Οκτ. 2000 Αθήνα
  29. Gatsoulis N, Kiparos I, Cristodoulou K, Anifantis G, Dalianis S, Gonidi M: Laparoscopic cystogastrostomy for pancreatic pseudocyst. Ανακοίνωση στο 8th International Congress of the European Association for Endoscopic Surgery (E.A.E.S.) 28 Ιουνίου-1 Ιουλίου 2000, Νίκαια, Γαλλία.
  30. Γατσούλης Ν, Κυπάρης Ι : Χρήση διαθερμίας υπερήχων σε λαπαροσκοπικές και ανοικτές χειρουργικές επεμβάσεις. Ανακοίνωση στο 9ο Ετήσιο Συνέδριο Ιατροχειρουργικής Εταιρείας Κέρκυρας. 7-9 Απρ 2000 Κέρκυρα
  31. Γατσούλης Ν, Κυπάρης Ι : Λαπαροσκοπική αντιμετώπιση διάτρησης πεπτικού έλκους. Ανακοίνωση στο 9ο Ετήσιο Συνέδριο Ιατροχειρουργικής Εταιρείας Κέρκυρας. 7-9 Απρ 2000 Κέρκυρα
  32. Γατσούλης Ν, Κυπάρης Γ, Παναγιωτάκη Ε: Χειρουργική λοίμωξη και λαπαροσκοπικές επεμβάσεις. Ανακοίνωση στο 6ο Πανελλήνιο Συνέδριο Χειρουργικών Λοιμώξεων, 5-7 Νοέμβρη 1999 Πάτρα
  33. Gatsoulis N, Tzafestas N, Koskina A, Kiparos J, Koulas S, Mavrakis G: Diagnostic Laparoscopy in Blunt Abdominal Trauma. Ανακοίνωση στο 4th International Symposium on Advanced Laparoendoscopic Surgery, 27-29 Μαΐου 1999 Αθήνα
  34. Γατσούλης Ν, Δεμερτζής Α: Η εμπειρία μας από τις πρώτες Λαπαροσκοπικές Επεμβάσεις στο Γ.Ν.Νοσοκομείο Κερκύρας. Προοπτικές, Μέλλον, Συμπεράσματα" Ανακοίνωση στην 6η Ετήσια Επισημοτική Εκδήλωση της Ιατροχειρουργικής Εταιρείας Κερκύρας, 22-26 Ιανουαρίου 1997 Κέρκυρα